

رابطه سواد اطلاعاتی معلمان با اثربخشی مدارس هوشمند

سیده مریم حسینی لرگانی^{۱*} و جمال عبدالملکی^۲

(۱) عضو هیات علمی موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی و مدیر گروه نوآوری‌های آموزشی و درسی

(۲) کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی دانشگاه تهران

*Corresponding author: smhlargani@gmail.com

تاریخ دریافت مقاله ۹۶/۸/۱۴ تاریخ پذیرش مقاله ۹۶/۱۲/۱۲

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه سواد اطلاعاتی معلمان با اثربخشی مدارس هوشمند است. جامعه پژوهش کلیه معلمان مدارس هوشمند منطقه ۵ شهر تهران شامل ۱۱۰۹ نفر هستند، از این جامعه با روش نمونه گیری تصادفی ساده از طریق جدول کرجسی و مورگان، نمونه ای به حجم ۲۸۵ نفر انتخاب گردید. روش پژوهش کمی، توصیفی و از نوع مطالعات همبستگی است. جهت گردآوری داده ها از پرسشنامه محقق ساخته ۲۴ سوالی سواد اطلاعاتی و ۱۸ سوالی اثربخشی مدرسه استفاده شد. جهت تعیین پایایی و روایی ابزار از تکنیک های آلفای کرونباخ و روایی سازه به روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد، نتایج بیانگر پایایی (سواد اطلاعاتی ۰/۹۱ و اثربخشی مدرسه ۰/۹۳) مطلوب ابزار بود. نتایج پژوهش بیانگر آنست که: سواد اطلاعاتی معلمان دارای رابطه مثبت، مستقیم و معنادار با اثربخشی مدارس هوشمند منطقه ۵ شهر تهران در سطح آلفای ۰/۰۵ است، همچنین سواد اطلاعاتی معلمان اثر مثبت، مستقیم و معنادار بر اثربخشی مدارس هوشمند منطقه ۵ شهر تهران در سطح آلفای ۰/۰۵ دارد.

کلید واژه گان: سواد اطلاعاتی معلمان، اثربخشی، مدارس هوشمند.

مقدمه

پیتر دراکر^۱ معتقد است که اثربخشی^۲ یعنی انجام کارهای درست. از دیدگاه دراکر، اثربخشی کلید موفقیت سازمان است (ساعتچی، ۱۳۸۲). اثربخشی در چهار رویکرد مفهوم سازی شده است. اول رویکرد نیل به هدف، که اثربخشی را بر حسب میزان تحقق هدف های سازمانی و دست آوردهای نهایی که سازمان برای تحقق آنها پدید آمده است، در نظر می گیرد. دوم رویکرد نظام مند، که اثربخشی سازمانی را بر پایه ی توانایی در به کارگیری و پردازش داده ها و راه های گوناگون دست یابی به آنها و حفظ پایداری و استواری سازمان تعریف می کند. سومین رویکرد، رویکرد عوامل استراتژیک است که اثربخشی

در جهان رقابتی امروز، تنها سازمان هایی می توانند در این دنیای پرتلاطم باقی بمانند که، به بهترین وجه از منابع خود استفاده نموده و بیشترین اثربخشی را داشته باشند. اهمیت و جایگاه اثربخشی در فرآیند توسعه و پیشرفت سازمان ها، تا آنجاست که هم اکنون اثربخشی به عنوان مسئله ای مهم در حوزه مدیریت در سطح سازمان ها به ویژه سازمان ها و مراکز آموزشی و بویژه در مدارس امروزی مطرح می گردد.

² . Effectiveness

¹ . Peter Drucker

توسط دانش آموزان، نظارت مناسب بر پیشرفت دانش آموزان، توسعه مبتنی بر تمرین معلم، مدیریت عالی، مشارکت فعال والدین، تنظیم و اجرای آموزش مناسب، انتظارات و خواسته های بیش از حد دانش آموزان و سایر عوامل نسبی (باکالوو و نارایان، ۲۰۱۰، ۲۵۶). لی، کای و مک کلوم^۴ (۲۰۱۲) اثربخشی مدرسه را در ارائه عملکرد مطلوب در ابعاد مختلف در مدارس، از جمله موفقیت تحصیلی دانش آموزان، مدیریت مدیران، محیط مدرسه، یادگیری مهارت ها و راهکارها، فرهنگ و ارزش های مدرسه و توسعه معلمان می دانند، به طوریکه در جهت رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده باشد (لی و همکاران، ۲۰۱۲، ۱۸۵).

در ماده ۲۹ کنوانسیون حقوق بشر سازمان ملل به صراحت از دسترسی به اطلاعات ناشی از سواد اطلاعاتی به عنوان عنصری ضروری برای اثربخشی، کارایی سازمان ها، رشد اقتصادی و بهره وری ملی^۵ نام برده شده است، لذا می توان گفت که سواد اطلاعاتی تضمین کننده اثربخشی نهادها و سازمان های موجود در جامعه و رشد اقتصادی کشورها است (نوروزی، ۱۳۸۳). بر این اساس، پرورش افرادی با سواد اطلاعاتی، دارای توان استفاده مناسب از فناوری اطلاعات، ترویج فعالانه آموزش اطلاعات^۶ و ایجاد توانایی های یادگیری مادام العمر^۷، به منظور سازگاری با روند تحولات آینده، مقابله با مشکلات قریب الوقوع و نیل به اثربخشی فردی و سازمانی مستلزم توجه فوری است (وست، تایلر و وو^۸، ۲۰۱۲، ۲۱۵).

سازمانی بر اساس تأمین انتظاراتی عوامل پیرامونی که پایداری سازمان، نیازمند آنها است، تعریف می شود و رویکرد چهارم، رویکرد ارزش های رقابتی است که اثربخشی سازمانی را نیازمند شناسایی همه ی متغیرهای بنیادی تأثیرگذار بر کارکرد سازمان و چگونگی پیوند این متغیرها می داند. امروزه در سازمان های پیشرفته و موفق جهان سعی می شود که تا برای اثربخشی سازمان^۱ اهداف روشن و مشخصی در نظر گرفته شود و سپس در جهت نیل به آن ها همه توان خود را به کار گیرند. اثربخشی معنای کیفیت را در بطن خود دارد. مطالعات انجام شده درباره اثربخشی نشان می دهد که بهترین راه برای اثربخشی وجود ندارد، زیرا این امر به دیدگاه مدیریت هر سازمان نسبت به اثربخشی بستگی دارد (نجف بیگی، ۱۳۸۷، ۷۳).

بی تردید، سازمان های آموزشی یکی از مهمترین موثرترین و گسترده ترین سازمان ها می باشند که عهده دار تعلیم و تربیت رسمی افراد جامعه و تامین کننده منابع انسانی دیگر سازمان ها می باشد. آموزشگاه و مدرسه به منزله رکن اساسی تعلیم و تربیت رسمی، سعی در تحقق هدف های آموزش و پرورش را دارند. سازمان های آموزشی هر جامعه، همانند سازمان های دیگر سعی دارند تحقق اهداف سازمان های خود را در اولویت قرار دهند و این موضوع زمینه بررسی و مطالعه اثربخشی مدرسه^۲ را فراهم نموده است (زکی، ادیبی سده و یزدخواستی، ۱۳۸۵).

به اعتقاد باکالوو و نارایان^۳ (۲۰۱۰)، اثربخشی مدرسه عبارت است از دستیابی به اهداف از طریق محیط مولد مدرسه و فرهنگ، فراگیری مهارت های مهم یادگیری

5. National Productivity

6. Actively promoting information education

7. Lifelong learning abilities

8. West, Taylor & Wu

1. Organization Effectiveness

2. School Effectiveness (SE)

3. Bakalevu & Narayan

4. Lee, Cai, & MacCallum

سواد اطلاعاتی از جمله مباحثی است که در دهه اخیر توجه ویژه ای به آن شده است. به دلیل نقش تأثیرگذار آن در جامعه اطلاعاتی، بسیاری از کشورها برای ترویج و ارتقای سواد اطلاعاتی شهروندان خود به منظور بهره گیری مؤثر از فناوری اطلاعات و کسب مهارت های مورد نیاز، سرمایه گذاری قابل توجهی انجام داده اند. در ایران نیز در سال های اخیر هم زمان با ظهور و گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات، تلاش های بسیاری شده تا افراد جامعه، توان استفاده از امکانات و ابزارهای ارتباطی و روش های دسترسی به اطلاعات را بدست آورند (رحیمی، یزدخواستی و فیضی، ۱۳۹۳).

با توجه به ویژگی های جهان امروز، تقویت مهارت های سواد اطلاعاتی در فرآیندهای آموزشی از اهمیت و ضرورت ویژه ای برخوردار است. این ویژگی ها عبارتند از: رشد تصاعدی دانش، تولید حجم عظیم اطلاعات بدون کیفیت و اعتبار مناسب، گسترش کاربرد اینترنت و سایر اشکال اشتراک گذاری دانش و انتقال اطلاعات، تغییر فرآیند آموزشی به فرآیند یاددهی- یادگیری، رواج فزاینده فرهنگ دیجیتال، لزوم داشتن دیدگاه های جهانی و ارتباط با فرهنگ های مختلف (علی نژاد، سرمدی و زندی، ۱۳۹۰).

گریزل و کالوو^۱ (۲۰۱۳) سواد اطلاعاتی را مجموعه ای از توانایی ها برای کشف، بازیابی، تحلیل و کاربرد اطلاعات می دانند، چنین توانایی هایی به فراگیران امکان جستجو، فیلتر کردن، استفاده، نوشتن، تکمیل قدم به قدم تحقیق را می دهد و مهمتر از آن، تصور اینکه آنها می توانند به فراگیرانی واقعی مادام العمر تبدیل شوند. سواد اطلاعات، زمانی که بدانند کجا بهترین و مناسب ترین اطلاعات را بکار برد و چگونه به اطلاعات دسترسی داشته باشد، و مهمتر از

همه، بتواند اطلاعات را ارزیابی و در مورد درستی و کارآیی آنها قضاوت کند، دستاورد مهمی برای فرد بشمار می رود (گریزل و کالوو، ۲۰۱۳، ۱۶۴). مهارت های سواد اطلاعاتی مهارت هایی قابل انتقال می باشند و به همین خاطر افرادی که دارای این مهارت ها هستند می توانند کارهای دلخواه خود را انجام دهند، در جامعه پیشرفت، کنند و به سطح مطلوب تری از زندگی دست یابند و از نظر اقتصادی نیز مستقل باشند. یک فرد باسواد اطلاعاتی، فردی است که نیاز به اطلاعات را تشخیص دهد، اهمیت و ارزش اطلاعات را برای حل مسایل، مشکلات و تصمیم گیری صحیح بداند، و این موضوع را درک کرده باشد که هر چه اطلاعات روزآمدتر و جدیدتر باشد، کارآمدتر است (اندرتا^۲، ۲۰۰۵).

تجهیزات مناسب سخت افزار و نرم افزار کامپیوتر نمی تواند تضمینی برای برتری هرچه بیشتر آموزش در یک محیط آموزشی موفق از فناوری اطلاعات باشد، مهمتر از همه، معلمانی با سواد اطلاعاتی کافی از آموزش اطلاعات، بیشترین مزیت را می برند. ملت هایی با آموزش پیشرفته، تأکید بسیار زیادی بر آموزش یکپارچه فناوری اطلاعات دارند، که در آن سواد اطلاعاتی معلمان عاملی مهم بشمار می رود (وست و همکاران، ۲۰۱۲، ۲۱۸). امروزه تسلط معلمان و دبیران به مهارت سواد اطلاعاتی جزء ضروریات نظام آموزش و پرورش محسوب می شود و یکی از عوامل توسعه به شمار می رود. بنابراین، ارتقای این مهارت ها و توانمندی ها به انجام دادن بهترکارها و وظایف توسط کارکنان و متعاقباً افزایش کارایی و اثربخشی و در مجموع ارتقای بهره وری منجر می شود. این موضوع همچنین به افزایش ارزش فرد در محیط کاری خود می انجامد، زیرا

². Andretta

¹. Grizzle & Calvo

مختلف اطلاعات بکار برد. سواد اطلاعاتی ذاتی نیست، بلکه از طریق آموزش و پرورش مناسب به دست می آید (کوپا و همکاران، ۲۰۱۲).

تعریف آلن و سیمن^۴ (۲۰۱۱) از سواد اطلاعاتی، مهارت های لازم و حقوق اساسی بشر برای یادگیری مادام العمر در عصر اطلاعات است، از جمله توانایی تشخیص اطلاعات مورد نیاز، پیدا کردن، ارزیابی، استفاده موثر و اخلاقی از اطلاعات افراد، مقاله، رسانه های دیجیتال و صوتی و تصویری، و کاربرد اطلاعات به منظور ایجاد و مبادله دانش، موجود در یادگیری بین رشته ای، تفکر انتقادی و مهارت های تفسیر است (آلن و سیمن، ۲۰۱۱، ۶۴). لی، چن و یانگ^۵ (۲۰۱۳) سواد اطلاعاتی را ارائه دانش و مهارت ها با اطلاعات، توانایی استفاده از نرم افزارها و سخت افزارهای اطلاعاتی، استفاده از اطلاعات در کار یا زندگی روزانه، و جمع آوری، سازماندهی، ارزیابی، استفاده از اطلاعات مناسب، از جمله آشنایی با قابلیت های نرم افزار و سخت افزار کامپیوتر، استفاده از شبکه های کامپیوتری، ادغام رسانه های سمعی و بصری، و مفهوم اخلاق در اطلاعات می دانند (لی و همکاران، ۲۰۱۳).

به اعتقاد چانگ^۶ (۲۰۱۲)، سواد اطلاعاتی به درک اطلاعات^۷، انتخاب اطلاعات^۸، کاربرد اطلاعات^۹ و ارزیابی اطلاعات^{۱۰} تقسیم می شود.

• ادراک اطلاعات: شامل شناخت اساسی

تجهیزات سخت افزاری، سیستم های نرم افزاری، منابع

وابستگی وی به همکاران را کاهش می دهد و موجب افزایش انگیزه و احساس موفقیت کاری و کاهش هزینه های مرتبط می شود و به دلیل سرعت فزاینده تولید دانش و توسعه شبکه های جهانی ارتباطات، فراهم کردن بستر و زمینه استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات به منظور کمک به بهبود کیفیت آموزش، تدریس و یادگیری، اساسی ترین نقش آن به حساب می آید. از این رو دانش مهارت های رایانه به صورت یک نیاز و مهمتر از آن به صورت سواد اطلاعاتی تلقی می شود (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۳).

سواد اطلاعاتی و مهارت های آن منجر به اثربخشی فرد و سازمان می گردد، چنانچه معلمان دارای سواد اطلاعاتی و مهارت های آن باشند، در انجام وظایف خود موثرتر و موفق تر خواهند بود، از آنجا که معلمان یکی از ارکان اساسی مدارس هستند، افزایش توان معلمان از طریق سواد اطلاعاتی سبب اثربخشی مدارس می گردد.

چانگ^۱ (۲۰۱۲) سواد اطلاعاتی^۲ را توانایی اصلی حل مشکلات، ارتباط منطقی و موثر، ارتباط با خارج و مفید بودن برای مدتی طولانی می داند که نه تنها به افراد امکان می دهد تبدیل به فراگیرانی مادام العمر شوند، بلکه بطور لذتبخشی از تجربه افراد برای به دست آوردن دانش به منظور ایجاد انگیزه یادگیری مداوم و فعال هرچه بیشتر در زندگی استفاده کند (چانگ، ۲۰۱۲). کوپا، ماتوسیپی و توماستوب^۳ (۲۰۱۲) سواد اطلاعاتی را مهارت اصلی برای حل مشکلات می دانند، یعنی فرد زمان لازم برای کسب اطلاعات را داشته و بتواند به طور موثر ابزارهای اطلاعاتی مناسب را برای جستجو، دستیابی، ارزیابی و استفاده از انواع

6. Chang

7. Information perception

8. Information selection

9. Information utilization

10. Information evaluation

1. Chang

2. Information literacy

3. Koppa, Matteuccib & Tomasettob

4. Allen & Seaman

5. Li, Chen & Yang

اینترنتی، امنیت اطلاعات و اصول اخلاقی اطلاعات کامپیوتر است.

• **انتخاب اطلاعات:** اشاره به استفاده از منابع اطلاعاتی مناسب، شناخت انواع داده ها و روش های جستجوی منابع، از جمله شناخت و درک نیازهای اطلاعات شخصی، و حالت و بیان مناسب مشکلات اطلاعاتی است.

• **کاربرد اطلاعات:** اشاره به آگاهی از محتوای جمع آوری شده، تحلیل و سازماندهی آنها به اطلاعات مفید، کاربرد دقیق اطلاعات در تصمیمات موثر و خلاقانه، سازماندهی و ترکیب دانش جدید با دانش قبلی و تبدیل آنها به فعالیت های کاری است.

• **ارزیابی اطلاعات:** تحلیل و ارزیابی دقیق اطلاعات به دست آمده، ارزیابی و اصلاح شرایط شخصی جستجو و کاربرد اطلاعات، و خودارزیابی درستی اطلاعات به دست آمده به طوریکه به رفع مشکلات کاری کمک کرده و کارایی و اثربخشی آن در حل مشکلات مربوط به اطلاعات را ارزیابی کند (چانگ، ۲۰۱۲).

تعریف هپل و گسکین^۱ (۲۰۱۴) از اثربخشی مدرسه^۲: مدیران مسلط، انتظارات بالای دانشجویان، انطباق با جو سازمانی، نسبت بالای معلم- دانش آموز و فضای بیشتر برای مطالعه دانش آموزان است (هپل و گسکین، ۲۰۱۴). به اعتقاد باکالوو و نارایان^۳ (۲۰۱۰)، اثربخشی مدرسه عبارت است از دستیابی به اهداف از طریق محیط مولد مدرسه و فرهنگ، فراگیری مهارت های مهم یادگیری توسط دانش آموزان، نظارت مناسب بر پیشرفت دانش آموزان، توسعه مبتنی بر تمرین معلم، مدیریت عالی،

مشارکت فعال والدین، تنظیم و اجرای آموزش مناسب، انتظارات و خواسته های بیش از حد دانش آموزان و سایر عوامل نسبی (باکالوو و نارایان، ۲۰۱۰، ۲۵۶). چن و لین^۴ (۲۰۱۱) اثربخشی مدرسه را در مدارک تحصیلی برای رسیدن به اهداف آموزشی فعلی، دربرداشتن عملکرد خاصی از موفقیت دانش آموزان، اهداف آموزشی معلمان، رشد حرفه ای، عملکرد اجرایی و محیط مدرسه می داند (چن و لین، ۲۰۱۱). لی و همکاران (۲۰۱۲) اثربخشی مدرسه را در ارائه عملکرد مطلوب در ابعاد مختلف در مدارس، از جمله موفقیت تحصیلی دانش آموزان، مدیریت مدیران، محیط مدرسه، یادگیری مهارت ها و راهکارها، فرهنگ و ارزش های مدرسه و توسعه معلمان می دانند، به طوریکه در جهت رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده باشد (لی و همکاران، ۲۰۱۲، ۱۸۵).

پنتیکاست، لانگدون و آسیرواتام^۵ (۲۰۱۲) اثربخشی مدرسه را در استفاده مناسب مدیران مدارس از راهکارهای مدیریتی و روش های موثر مختلف برای دستیابی به منابع ضروری از محیط های خارج از مدرسه و ادغام ابعاد ثابت، ذهنی، پویا و زیست محیطی در ساختار مدارس برای دستیابی به اهداف مدرسه، برآوردن خواسته های شخصی معلمان، کارکنان و دانش آموزان و افزایش ارائه سازماندهی در مدارس از طریق عمل، تعریف می کنند (پنتیکاست و همکاران، ۲۰۱۲).

به اعتقاد چن و لین (۲۰۱۱)، اثربخشی مدرسه به عملکرد مدیریتی^۶، کیفیت آموزش معلمان^۷ و عملکرد یادگیری دانش آموزان^۸ طبقه بندی شده است.

^۵ . Pentecost, Langdon & Asirvatham

^۶ . Administrative performance

^۷ . Teachers' teaching quality

^۸ . Students' learning performance

^۱ . Happell & Gaskin

^۲ . School effectiveness

^۳ . Bakalevu & Narayan

^۴ . Chen & Lin

اطلاعاتی مدیران در یک جامعه و میزان رشد بهره وری در آن جامعه رابطه مستقیم وجود دارد. نیک پور، منظری توکلی و رجایی نژاد (۱۳۹۱) به بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی کارکنان و اثربخشی سازمانی در سازمان های دولتی شهر کرمان پرداختند. نتایج بیانگر آن بود که بین سواد اطلاعاتی کارکنان و شاخص های آن یعنی تشخیص نیاز اطلاعاتی، مکان یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، استفاده موثر از اطلاعات و اثربخشی سازمانی، رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. رحمانی تبار (۱۳۹۶) به بررسی ارتباط سواد اطلاعاتی و خلاقیت و نوآوری در معلمان مدارس هوشمند منطقه ۵ تهران پرداخت. نتایج نشان داد: بین سواد اطلاعاتی و ابعاد آن با خلاقیت در میان معلمان دبیرستانهای هوشمند منطقه ۵ تهران رابطه مثبت وجود دارد.

پژوهش میرتو^۱ (۲۰۰۳) در خصوص میزان سواد اطلاعاتی معلمان در مدارس در حوزه ایالت تگزاس آمریکا نشان داد که حدود چهل درصد از تفاوت موجود در موفقیت دانش آموزان در برخی دروس از جمله روخوانی و درک مطلب و ریاضیات ناشی از میزان تخصص و مهارت و اطلاعات به روز شده و جدید معلمانی است که به مهارت های سواد اطلاعاتی مسلط بودند. کاسل و هایرمت^۲ (۲۰۱۳) میزان بالاتر سواد اطلاعاتی معلمان را بهترین اثربخشی شناخته شده در مدارس می نامد. لذا سواد اطلاعاتی بر ارتقای اثربخشی مدرسه اثر مثبت می گذارد، سواد اطلاعاتی پیش بینی های بالایی در مورد اثربخشی کلی مدارس ارائه می کند، که در آن ارزیابی اطلاعات، متغیر پیش بین اصلی است. فریلون، اسکولز و آینلی^۳ (۲۰۱۳) میزان بالاتر سواد اطلاعاتی معلمان را بهترین اثربخشی

• **عملکرد مدیریتی:** علاوه بر سبک های مدیریت مدیران و عملکرد ارتباطی میان اعضا، اعضای گروه ها باید با هم مذاکره کرده و ارتباط داشته باشند و برای توسعه روح تعاون از یکدیگر حمایت کنند.

• **کیفیت آموزش معلمان:** معلمان باید، به منظور بهبود مهارت های آموزشی، از وقت آزاد و فراغت خود برای بحث در مورد محتوای آموزشی با سایر معلمان استفاده کنند و بتوانند از رسانه های آموزشی و آموزش های اینترنتی برای نوآوری در طرح های آموزشی و بهبود مطالب درسی و آموزش استفاده کنند به طوریکه کیفیت آموزش را ارتقاء دهند.

• **عملکرد یادگیری دانش آموزان:** علاوه بر انگیزه یادگیری دانش آموزان، نگرش های یادگیری، تکالیف نوشتاری، عملکرد فراگیری، مفاهیم زیبایی شناسی و جستجوی دانش، فعالیت های یادگیری دانش آموزان و دستاوردهای یادگیری سطوح خاصی از رقابت را نشان می دهد (چن و لین، ۲۰۱۱).

حسن زاده (۱۳۸۳) در پژوهش خود نتیجه گرفت که سازمان ها در عصر کنونی برای ارتقا بهره وری کارکنان شان نیاز به نوعی سواد تازه دارند (سواد کار با اطلاعات) سواد کار با اطلاعات یا سواد اطلاعاتی همانا دانش بهره گیری و تجزیه و تحلیل اطلاعات است. بیرانوند و مجیدی (۱۳۸۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که تسلط به سواد اطلاعاتی به معنای واقعی آن می تواند بستر لازم برای توانمندسازی مدیر را در برنامه ریزی بهتر، جهت اثربخشی سازمانی به وجود آورد. ایجاد انگیزه و جرات دست زدن به فعالیت ها، تغییر و بهبود از دیگر مزایای سواد اطلاعاتی است و به اطمینان می توان گفت که بین سطح سواد

³ . Fraillon, Schulz & Ainley

¹ . Mirtu

² . Cassell & Hiremath

اجرائی شناخته شده می‌داند. سواد اطلاعاتی بر افزایش اثربخشی اجرایی در یک مدرسه تاثیر می‌گذارد و سواد اطلاعاتی تاثیر مثبتی در اثربخشی اجرایی نشان می‌دهد، که در آن شناخت اطلاعات با بیشترین تاثیر معرفی شده است. شی^۱ (۲۰۱۱) پی برد که معلمان دبیرستان و مدارس ابتدایی با سواد اطلاعاتی بالاتر عملکرد شغلی بهتری دارند، و سواد اطلاعاتی تاثیر آشکاری بر شغل دارد، به نظر می‌رسید ویژگی های شخصیتی و سواد اطلاعاتی معلمان دبیرستان و ابتدایی قدرت پیش بینی مشخصی بر عملکرد شغلی دارند.

لذا محوریت اصلی پژوهش حاضر را، بررسی رابطه سواد اطلاعاتی معلمان با اثربخشی مدارس هوشمند تشکیل می‌دهد، بنابراین می‌توان گفت مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که رابطه سواد اطلاعاتی معلمان با اثربخشی مدارس هوشمند منطقه ۵ شهر تهران چگونه است؟ لذا فرضیات پژوهش بشرح ذیل است:

۱- سواد اطلاعاتی معلمان دارای رابطه معنادار با اثربخشی مدارس هوشمند منطقه ۵ شهر تهران است.

۲- ابعاد سواد اطلاعاتی معلمان دارای رابطه معنادار با اثربخشی مدارس هوشمند منطقه ۵ شهر تهران است.

روش

پژوهش حاضر با توجه به فلسفه پژوهش، پژوهش کمی، با توجه به هدف از نوع مطالعات کاربردی و از لحاظ شیوه جمع آوری داده ها و تحلیل آنها، روش پژوهش توصیفی و از نوع مطالعات همبستگی می‌باشد. جامعه پژوهش حاضر شامل کلیه معلمان مدارس هوشمند منطقه

۵ شهر تهران که شامل ۱۱۰۹ نفر می‌باشند. در راستای برآورد حجم نمونه پژوهش از جدول کرجسی و مورگان استفاده شد، لذا حجم نمونه آماری ۲۸۵ نفری تعیین گردید، لذا با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده ۲۸۵ معلم (۱۶۸ زن و ۱۱۷ مرد) از میان معلمان مدارس هوشمند شهر تهران به عنوان اعضای نمونه انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. اما با توجه به مسائل عدم پاسخگویی و اطلاعات ناقص در پرسشنامه های دریافتی، تنها ۲۴۰ مورد قابل بررسی بودند. ابزارهای پژوهش عبارتند از: **سواد اطلاعاتی**: در پژوهش حاضر به علت نبود پرسشنامه استاندارد، جهت گردآوری داده ها از پرسشنامه محقق ساخته ۲۴ سوالی سواد اطلاعاتی بر مبنای مدل چانگ (۲۰۱۲) در جهت سنجش متغیر سواد اطلاعاتی معلمان مدارس هوشمند شهر تهران که پس از بررسی های صورت گرفته توسط محقق و بر اساس مطالعات نظری و تجربی در مفهوم سواد اطلاعاتی (ابعاد و شاخص ها) انتخاب گردید، استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۴ بعد و ۲۴ سوال براساس مقیاس لیکرت پنج درجه ای می‌باشد. **اثربخشی مدرسه**: در پژوهش حاضر به علت نبود پرسشنامه استاندارد، جهت گردآوری داده ها از پرسشنامه محقق ساخته ۱۸ سوالی اثربخشی مدرسه بر مبنای مدل چن و لین (۲۰۱۱) در جهت سنجش متغیر اثربخشی معلمان مدارس هوشمند شهر تهران که پس از بررسی های صورت گرفته توسط محقق و بر اساس مطالعات نظری و تجربی در مفهوم اثربخشی مدرسه (ابعاد و شاخص ها) انتخاب گردید، استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۳ بعد و ۱۸ سوال براساس مقیاس لیکرت پنج درجه ای می‌باشد. در پژوهش حاضر جهت تعیین پایایی ابزار پژوهش از روش آلفای

^۱ . Hsieh

کرونباخ استفاده شد، لذا ابزار مدنظر بر روی ۳۰ پاسخگو که بصورت تصادفی انتخاب شده بودند، اجرا و سپس ضرایب پایایی مدنظر محاسبه شد که نتایج آن در جدول (۱) ارائه شد.

جدول ۱. ضرایب پایایی مقیاس سواد اطلاعاتی و اثربخشی مدرسه

متغیرها	تعداد سوالات	شماره سوالات	آلفای کرونباخ
۱ درک اطلاعات	۶	۶-۱	۰/۸۳
۲ انتخاب اطلاعات	۶	۱۲-۷	۰/۸۱
۳ کاربرد اطلاعات	۶	۱۸-۱۳	۰/۸۶
۴ ارزیابی اطلاعات	۶	۲۴-۱۹	۰/۸۹
۵ سواد اطلاعاتی	۲۴	۲۴-۱	۰/۹۱
۶ عملکرد مدیریتی	۶	۶-۱	۰/۸۷
۷ کیفیت آموزش معلمان	۶	۱۲-۷	۰/۹۱
۸ عملکرد یادگیری دانش آموزان	۶	۱۸-۱۳	۰/۸۹
۹ اثربخشی مدرسه	۱۸	۱۸-۱	۰/۹۳

ابزار در پژوهش حاضر از تکنیک تحلیل عاملی تأییدی (جدول ۲) استفاده شد. با توجه به نتایج حاصل می توان گفت: ابزارهای پژوهش دارای برازش مناسب و قابل قبول (روایی) می باشند.

با توجه به نتایج حاصل از تحلیل ضرایب پایایی آلفای کرونباخ، از آنجا که ضرایب پایایی ابزار پژوهش در دامنه حداقل ۰/۸۱ تا ۰/۹۳ قرار دارد، می توان گفت ابزار از ویژگی پایایی مناسب برخوردار است، جهت تعیین روایی

جدول ۲. شاخص های برازندگی تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول ابزارهای پژوهش

ردیف	شاخص	ملاک	سواد اطلاعاتی	اثربخشی مدرسه
۱	خی دو	UP ۰/۰۵۱.P	۶۱۲/۵۲	۵۱۴/۸۹
۲	درجه آزادی	-	۳۸۹	۳۰۲
۳	نسبت	۲ و کمتر	۱،۵۷	۱،۷۰
۴	RMSEA	۰/۰۵ و پایتر	۰/۰۴۱	۰/۰۳۷
۵	CFI	حداقل ۰/۹	۰/۹۲	۰/۹۳
۶	GFI	حداقل ۰/۹	۰/۹۱	۰/۹۲
۷	AFGI	حداقل ۰/۹	۰/۹۰	۰/۹۰
۸	PGFI	حداقل ۰/۵	۰/۵۹	۰/۶۴

یافته ها

در تحلیل توصیفی داده ها از جداول توزیع فراوانی، شاخص های مرکزی و پراکندگی استفاده شد. نتایج تحلیل توصیفی در جدول (۳) ارائه شده است.

در پژوهش حاضر جهت تجزیه و تحلیل داده ها از تکنیک های آماری با استفاده از نرم افزار آماری SPSS بشرح زیر استفاده شد. در تحلیل توصیفی داده ها از جداول توزیع فراوانی، شاخص های میانگین و انحراف معیار استفاده شد. در آزمون فرضیات پژوهش از تکنیک های آماری ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره خطی استفاده شد.

جدول ۳. بررسی توصیفی وضعیت متغیر سواد اطلاعاتی معلمان و اثربخشی مدرسه

ردیف	متغیر	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد
۱	درک اطلاعات	۲۴۰	۲/۵۶	۰/۷۷۰
۲	انتخاب اطلاعات	۲۴۰	۲/۵۲	۰/۷۶۰
۳	کاربرد اطلاعات	۲۴۰	۲/۴۹	۰/۷۵۱
۴	ارزیابی اطلاعات	۲۴۰	۲/۴۷	۰/۷۴۳
۵	سواد اطلاعاتی معلمان	۲۴۰	۲/۵۱	۰/۷۵۶
۶	عملکرد مدیریتی	۲۴۰	۲/۶۰	۰/۷۸۳
۷	کیفیت آموزش معلمان	۲۴۰	۲/۶۲	۰/۷۸۹
۸	عملکرد یادگیری دانش آموزان	۲۴۰	۲/۵۰	۰/۶۲۰
۹	اثربخشی مدرسه	۲۴۰	۲/۵۷	۰/۷۲۰

با توجه به نتایج حاصل از تحلیل توصیفی داده ها: میانگین و انحراف استاندارد متغیر سواد اطلاعاتی معلمان به ترتیب (۲/۵۱ و ۰/۷۵۶) می باشد. میانگین و انحراف استاندارد ابعاد متغیر سواد اطلاعاتی معلمان به ترتیب عبارتند از: درک اطلاعات (۲/۵۶ و ۰/۷۷۰)، انتخاب اطلاعات (۲/۵۲ و ۰/۷۶۰)، کاربرد اطلاعات (۲/۴۹ و ۰/۷۵۱) و ارزیابی اطلاعات (۲/۴۷ و ۰/۷۴۳). میانگین و انحراف استاندارد متغیر اثربخشی مدرسه به ترتیب (۲/۵۷ و ۰/۷۲۰) می باشد. میانگین و انحراف استاندارد ابعاد متغیر اثربخشی مدرسه به ترتیب عبارتند از: بعد عملکرد مدیریتی (۲/۶۰ و ۰/۷۸۳)، بعد کیفیت آموزش معلمان (۲/۶۲ و ۰/۷۸۹) و بعد عملکرد یادگیری دانش آموزان (۲/۵۰ و ۰/۶۲۰).

جدول ۴. آزمون کولموگروف و اسمیرنوف جهت نرمال بودن توزیع داده ها

ردیف	متغیر	درجه آزادی	آماره	سطح معناداری	نتیجه
۱	درک اطلاعات	۲۴۰	۰/۷۳۴	۰/۲۰۴	نرمال
۲	انتخاب اطلاعات	۲۴۰	۰/۵۶۹	۰/۱۴۲	نرمال
۳	کاربرد اطلاعات	۲۴۰	۰/۶۸۸	۰/۱۹۶	نرمال
۴	ارزیابی اطلاعات	۲۴۰	۰/۷۱۰	۰/۱۸۴	نرمال
۵	سواد اطلاعاتی معلمان	۲۴۰	۰/۷۵۴	۰/۲۱۸	نرمال
۶	عملکرد مدیریتی	۲۴۰	۰/۷۹۶	۰/۲۹۷	نرمال
۷	کیفیت آموزش معلمان	۲۴۰	۰/۶۱۷	۰/۱۴۷	نرمال
۸	عملکرد یادگیری دانش آموزان	۲۴۰	۰/۷۱۹	۰/۲۶۴	نرمال
۹	اثربخشی مدرسه	۲۴۰	۰/۸۸۷	۰/۳۱۵	نرمال

فرضیه اول: سواد اطلاعاتی معلمان دارای رابطه معنادار با اثربخشی مدارس هوشمند منطقه ۵ شهر تهران است. جهت آزمون فرضیه مذکور از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد، نتایج در جدول (۵) ارائه شده است.

با توجه به نتایج آزمون کولموگروف و اسمیرنوف جهت نرمال بودن توزیع داده ها، می توان گفت آماره آزمون برای متغیرهای سواد اطلاعاتی و ابعاد آن در سطح معناداری بالاتر از ۰/۰۵ و بیانگر نرمال بودن توزیع داده های متغیرهای مذکور است.

جدول ۵. بررسی رابطه سواد اطلاعاتی معلمان با اثربخشی مدرسه و ابعاد آن

متغیر مستقل	متغیر وابسته	فراوانی	ضریب همبستگی	سطح معناداری
اثربخشی مدرسه	سواد اطلاعاتی	۲۴۰	۰/۴۵۸	۰/۰۰۶
عملکرد مدیریتی	معلمان	۲۴۰	۰/۳۹۳	۰/۰۲۳
کیفیت آموزش معلمان	عملکرد یادگیری دانش آموزان	۲۴۰	۰/۴۰۹	۰/۰۱۷
عملکرد یادگیری دانش آموزان		۲۴۰	۰/۳۷۴	۰/۰۲۹

۰/۰۵ می باشد. مقادیر همبستگی سواد اطلاعاتی با بعد عملکرد مدیریتی (۰/۳۹۳)، بعد کیفیت آموزش معلمان (۰/۴۰۹) و بعد عملکرد یادگیری دانش آموزان (۰/۳۷۴) می باشد. با توجه به مقادیر همبستگی مذکور می توان گفت: بعد کیفیت آموزش معلمان دارای

با توجه به نتایج حاصل از تحلیل ضرایب همبستگی پیرسون می توان گفت: متغیر سواد اطلاعاتی دارای رابطه مثبت و معنادار با متغیر اثربخشی مدرسه به مقدار (۰/۴۵۸) در سطح ۰/۰۵ می باشد. متغیر سواد اطلاعاتی دارای رابطه مثبت و معنادار با ابعاد متغیر اثربخشی مدرسه در سطح

بیشترین همبستگی و بعد عملکرد یادگیری دانش آموزان دارای کمترین همبستگی با متغیر سواد اطلاعاتی می باشد. فرضیه دوم: ابعاد سواد اطلاعاتی معلمان دارای رابطه معنادار با اثربخشی مدارس هوشمند منطقه ۵ شهر تهران است.

جدول ۶. ضرایب همبستگی ابعاد سواد اطلاعاتی معلمان با اثربخشی مدرسه

سطح معناداری	فراوانی	ضریب همبستگی	ابعاد سواد اطلاعاتی معلمان
۰/۰۲۹	۲۴۰	۰/۳۷۵	درک اطلاعات
۰/۰۱۱	۲۴۰	۰/۴۳۹	انتخاب اطلاعات
۰/۰۱۵	۲۴۰	۰/۴۱۷	کاربرد اطلاعات
۰/۰۱۸	۲۴۰	۰/۴۰۱	ارزیابی اطلاعات

اطلاعات (۰/۴۱۷) و ارزیابی اطلاعات (۰/۴۰۱). با توجه به مقادیر همبستگی مذکور می توان گفت: بعد انتخاب اطلاعات دارای بیشترین همبستگی و بعد درک اطلاعات دارای کمترین همبستگی با متغیر اثربخشی مدرسه می باشد.

با توجه به نتایج حاصل از تحلیل ضرایب همبستگی پیرسون می توان گفت: ابعاد متغیر سواد اطلاعاتی معلمان دارای رابطه مثبت و معنادار با متغیر اثربخشی مدرسه در سطح ۰/۰۵ می باشد. مقادیر همبستگی ابعاد سواد اطلاعاتی معلمان با اثربخشی مدرسه عبارتند از: درک اطلاعات (۰/۳۷۵)، انتخاب اطلاعات (۰/۴۳۹)، کاربرد

جدول ۷. ضرایب همبستگی چندگانه و آزمون آنووا

سطح معناداری	F	مقدار	شاخص مدل
۰/۰۰۸	۳۱/۸۹	۰/۵۱۷	ضریب همبستگی چندگانه
		۰/۲۶۷	ضریب تعیین چندگانه
		۰/۲۳۱	ضریب تعیین اصلاح شده

تبیین معنادار ۲۳/۱٪ واریانس متغیر اثربخشی مدرسه می باشند.

با توجه به نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چند متغیره خطی می توان گفت: ضریب همبستگی چندگانه (۰/۴۳۷)، ضریب تعیین چندگانه (۰/۵۱۷) و ضریب تعیین اصلاح شده (۰/۲۶۷) ابعاد سواد اطلاعاتی معلمان با اثربخشی مدرسه با عنایت به شاخص F در سطح ۰/۰۵ معنادار است و بیانگر آن است که ابعاد سواد اطلاعاتی معلمان قادر به

جدول ۸. ضرایب رگرسیونی و نتایج آزمون t مربوط به متغیرهای پیش بین

منبع تغییرات	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	
	ضریب خام	اشتباه استاندارد	ضریب استاندارد شده	T
مقدار ثابت	۱۳/۱۶	۰/۲۷۱	-	۴۸/۵۶
درک اطلاعات	۱/۱۸	۰/۰۹۷	۰/۳۰۶	۱۲/۱۶
انتخاب اطلاعات	۱/۴۵	۰/۰۴۲	۰/۳۷۲	۳۴/۵۲
کاربرد اطلاعات	۰/۸۲	۰/۰۶	۰/۳۵۹	۱۳/۶۶
ارزیابی اطلاعات	۱/۰۶	۰/۰۸۲	۰/۳۲۴	۱۲/۹۲

اطلاعاتی پیش بینی های بالایی در مورد اثربخشی کلی مدارس ارائه می کند، که در آن ارزیابی اطلاعات، متغیر پیش بین اصلی است. سواد اطلاعاتی تاثیر مثبتی در اثربخشی اجرایی نشان می دهد، که در آن شناخت اطلاعات با بیشترین تاثیر معرفی شده است و سواد اطلاعاتی تأثیر آشکاری بر شغل دارد.

پرورش شهروندانی با سواد اطلاعاتی، استفاده مناسب فناوری اطلاعات، ترویج فعالانه آموزش اطلاعات^۱ و ایجاد توانایی های یادگیری مادام العمر^۲، به منظور سازگاری با روند تحولات آینده و همچنین مقابله با مشکلات قریب الوقوع مستلزم توجه فوری است. تجهیزات مناسب سخت افزار و نرم افزار کامپیوتر نمی تواند تضمینی برای برتری هرچه بیشتر آموزش در یک محیط آموزشی موفق از فناوری اطلاعات باشد، مهمتر از همه، معلمانی با سواد اطلاعاتی کافی از آموزش اطلاعات، بیشترین مزیت را می برند. ملت هایی با آموزش پیشرفته، تأکید بسیار زیادی بر آموزش یکپارچه فناوری اطلاعات دارند، که در آن سواد اطلاعاتی معلمان عاملی مهم بشمار می رود. همچنین با توجه به ویژگی های جهان امروز، تقویت مهارت های سواد اطلاعاتی در فرآیندهای آموزشی از اهمیت و ضرورت ویژه ای برخوردار است. این ویژگی ها عبارتند از: رشد تصاعدی دانش، تولید حجم عظیم اطلاعات بدون کیفیت و اعتبار مناسب، گسترش کاربرد اینترنت و سایر اشکال

ابعاد متغیر سواد اطلاعاتی معلمان دارای اثر مثبت و معنادار بر متغیر اثربخشی مدرسه در سطح ۰/۰۵ می باشد. مقادیر اثر (ضرایب رگرسیونی استاندارد شده) ابعاد سواد اطلاعاتی معلمان بر اثربخشی مدرسه عبارتند از: درک اطلاعات (۰/۳۰۶)، انتخاب اطلاعات (۰/۳۷۲)، کاربرد اطلاعات (۰/۳۵۹) و ارزیابی اطلاعات (۰/۳۲۴). با توجه به مقادیر اثر (ضرایب رگرسیونی استاندارد شده) مذکور می توان گفت: بعد انتخاب اطلاعات دارای بیشترین اثر و بعد درک اطلاعات دارای کمترین اثر بر متغیر اثربخشی مدرسه می باشد.

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه سواد اطلاعاتی معلمان با اثربخشی مدارس هوشمند است. نتایج پژوهش بیانگر آنند که: سواد اطلاعاتی معلمان دارای رابطه مثبت، مستقیم و معنادار با اثربخشی مدارس هوشمند منطقه ۵ شهر تهران در سطح آلفای ۰/۰۵ است، همچنین سواد اطلاعاتی معلمان اثر مثبت، مستقیم و معنادار بر اثربخشی مدارس هوشمند منطقه ۵ شهر تهران در سطح آلفای ۰/۰۵ دارد.

سواد اطلاعاتی منجر به اثربخشی فردی و سازمانی می گردد. تسلط به سواد اطلاعاتی به معنای واقعی آن می تواند بستر لازم برای توانمندسازی کارکنان را در برنامه ریزی بهتر، جهت اثربخشی سازمانی به وجود آورد. سواد

2. Lifelong learning abilities

1. Actively promoting information education

- اشتراک گذاری دانش و انتقال اطلاعات، تغییر فرآیند آموزشی به فرآیند یاددهی - یادگیری، رواج فزاینده فرهنگ دیجیتال، لزوم داشتن دیدگاه های جهانی و ارتباط با فرهنگ های مختلف. بنابراین امروزه تسلط معلمان و دبیران به مهارت سواد اطلاعاتی جزء ضروریات نظام آموزش و پرورش محسوب می شود و یکی از عوامل توسعه به شمار می رود. بنابراین، ارتقای این مهارت ها و توانمندی ها به انجام دادن بهتر کارها و وظایف توسط کارکنان و متعاقباً افزایش کارایی و اثربخشی و در مجموع ارتقای بهره وری منجر می شود. این موضوع همچنین به افزایش ارزش فرد در محیط کاری خود می انجامد، زیرا وابستگی وی به همکاران را کاهش می دهد و موجب افزایش انگیزه و احساس موفقیت کاری و کاهش هزینه های مرتبط می شود و به دلیل سرعت فزاینده تولید دانش و توسعه شبکه های جهانی ارتباطات، فراهم کردن بستر و زمینه استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات به منظور کمک به بهبود کیفیت آموزش، تدریس و یادگیری، اساسی ترین نقش آن به حساب می آید. از این رو دانش مهارت های رایانه به صورت یک نیاز و مهمتر از آن به صورت سواد اطلاعاتی تلقی می شود. در نهایت راهکارهای زیر به مسئولین مدارس هوشمند جهت بهبود وضعیت سواد اطلاعاتی در معلمان پیشنهاد می گردد:
۱. نیازسنجی مهارت های سواد اطلاعاتی معلمان
  ۲. ایجاد و بررسی شاخص های مهم سواد اطلاعاتی معلمان: شاخص های سواد اطلاعاتی معلمان را معلمانی در سطوح مختلف ارائه می کنند که در مورد شرایط فردی سواد اطلاعاتی قضاوت کرده و روش ها و محتویات آموزشی را تعیین می کنند. در این مورد، تعیین شاخص ها مرتبط با جهت آموزش اطلاعات است. بنابراین، تدوین شاخص های مهم سواد اطلاعاتی معلمان به آنها امکان تعیین اهداف با استاندارد مرجع شاخص ها را می دهد تا بتوانند بطور غیرمستقیم سواد اطلاعاتی را افزایش دهند.
۳. تقویت نگرش مثبت معلمان نسبت به فناوری اطلاعات و ارتباطات
۴. برگزاری برنامه ها و دوره های آموزش ضمن خدمت سواد اطلاعاتی به منظور تقویت مهارت های:
- ادراک اطلاعات: به منظور شناخت اساسی تجهیزات سخت افزاری، سیستم های نرم افزاری، منابع اینترنتی، امنیت اطلاعات و اصول اخلاقی اطلاعاتی.
  - انتخاب اطلاعات: به منظور استفاده از منابع اطلاعاتی مناسب، شناخت انواع داده ها و روش های جستجوی منابع، از جمله شناخت و درک نیازهای اطلاعات شخصی، و حالت و بیان مناسب مشکلات اطلاعاتی
  - کاربرد اطلاعات: به منظور آگاهی از محتوای جمع آوری شده، تحلیل و سازماندهی آنها به اطلاعات مفید، کاربرد دقیق اطلاعات در تصمیمات موثر و خلاقانه، سازماندهی و ترکیب دانش جدید با دانش قبلی و تبدیل آنها به فعالیت های کاری.
  - ارزیابی اطلاعات: به منظور تحلیل و ارزیابی دقیق اطلاعات به دست آمده، ارزیابی و اصلاح شرایط شخصی جستجو و کاربرد اطلاعات، و خودارزیابی درستی اطلاعات به دست آمده به طوریکه به رفع مشکلات کاری کمک کرده و ارزیابی اثربخشی آن در حل مشکلات مربوط به اطلاعات.

۱. تشویق معلمان به کاربرد فناوری اطلاعات در آموزش
۲. ارزشیابی دوره ای مهارت های سواد اطلاعاتی معلمان تجهیز و تامین امکانات فناوری اطلاعات مدارس با توجه به نیازهای فناوری اطلاعاتی معلمان.

منابع

- بیرانوند، علی و مجیدی، مریم (۱۳۸۷). *سواد اطلاعاتی*. نشریه ارتباط علمی، ۲(۳) ۲۱-۳۹.
- حسن زاده، محمد (۱۳۸۳). *کاربرد مولفه های سواد اطلاعاتی در مدیریت دانش سازمان ها*. مجموعه مقالات همایش آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد

کارکنان و اثربخشی سازمانی در سازمانهای دولتی شهر

کرمان. فصلنامه فرآیند مدیریت و توسعه، ۵(۳) ۱۴۵-۱۶۱.

- Allen, E., & Seaman, J. (2011). *Going the Distance: Online Education in the United States, 2011*. Report of the Babson Survey Research Group. Retrieved from <http://www.onlinelearningsurvey.com/reports/goingthedistance.pdf>
- Andretta, S. (2005). *From prescribed reading to the excitement or the burden of choice: Information literacy*. Foundation of E-Learning. Aslib Proceedings, 57(2), 181-190.
- Bakalevu, S., & Narayan, N. (2010). *Why Blended Learning? available from University of the South Pacific*. <http://linc.mit.edu/linc2010/proceedings/session15Bakalevu.pdf>
- Cassell, K. A., & Hiremath, U. (2013). *Reference and Information Services*. 3rd edition. Chicago: Neal-Schuman
- Chang, I-Hua. (2012). *The Effect of Principals' Technological Leadership on Teachers' Technological Literacy and Teaching Effectiveness in Taiwanese Elementary Schools*. Educational Technology & Society, 15(2), 328-340 .
- Chen, K. N., & Lin, P. C. (2011). *Information literacy in university library user education*. Aslib Proceedings, 63(4), 399-418 .
- Fraillon, J., Schulz, W., & Ainley, J. (2013). *International computer and information literacy study: Assessment framework*. Amsterdam: IEA .
- Grizzle, A & Calvo, M. C. T. (2013). *Media and information literacy policy and strategy guidelines*. Paris, France: UNESCO .
- Happell, B., & Gaskin, C. J. (2014). *On exploratory factor analysis: A review of recent evidence, an assessment of current practice, and recommendations for future use*. International Journal of Nursing Studies, 51(3), 511-521 .
- Hsieh, K. J. (2011). *Preservice teachers' attitudes and opinions towards interactive*

اطلاعاتی در کتابخانه ها، مراکز اطلاع رسانی و موزه ها.

مشهد، سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز آستان قدس

رضوی.

- رحمانی تبار، زهرا (۱۳۹۶). *ارتباط سواد اطلاعاتی و خلاقیت و نوآوری در معلمان مدارس هوشمند منطقه ۵ تهران*. پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری.
- رحیمی، حمید، یزدخواستی، علی، فیضی، زهرا (۱۳۹۳). *وضعیت سواد اطلاعاتی دبیران دبیرستانهای عادی و هوشمند مقطع دوم متوسطه شهر کاشان*. فصلنامه نظام ها و خدمات اطلاعاتی، ۲(۲) ۹۱-۱۰۲.
- زکی، محمدعلی، ادیبی سده، مهدی و یزدخواستی، بهجت (۱۳۸۵). *بررسی اثربخشی سازمانی مدارس آموزش و پرورش شهر اصفهان*. مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، ۲۴(۲) ۲۷-۴۳.
- ساعتچی، محمود. (۱۳۸۲). *روانشناسی کاربردی برای مدیران*. تهران، انتشارات نشر، چاپ سوم.
- علی نژاد، مهرانگیز، سرمدی، محمدرضا، زندی، بهمن، شبیری، سید محمد. (۱۳۹۰). *سطح سواد اطلاعاتی و نقش آن در فرآیند آموزش یادگیری الکترونیکی دانشجویان*. فصلنامه تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه های عمومی، ۱۷(۲) ۳۷۱-۳۳۷.
- نجف بیگی، رضا. (۱۳۸۷). *سازمان و مدیریت*. تهران، مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، چاپ دوم.
- نوروزی، عبدالرضا. (۱۳۸۳). *سیاست های سواد اطلاعاتی در جوامع اطلاعاتی*. مجموعه مقالات همایش آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها، مراکز اطلاع رسانی و موزه ها. مشهد، سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز آستان قدس رضوی.
- نیک پور، امین، منظری توکلی، علیرضا و رجایی نژاد، مهدی. (۱۳۹۱). *بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی*

- whiteboards and e-textbooks*. in S. Lin & X. Huang (Eds.), *Advances in Computer Science, Environment, Ecoinformatics, and Education, Pt Iv* (Vol. 217, pp. 362-366). Berlin: Springer-Verlag Berlin .
- Hoy, F. (1985). *A theoretical framework and exploration of organizational effectiveness of school*. Educational Administrative Quarterly, 21 (4), 117-134.
  - Koppa, B., Matteuccib, M. C., & Tomasettob, C. (2012). *E-tutorial support for collaborative online learning: An explorative study on experienced and inexperienced e-tutors*. Computers & Education, 58(1), 12–20 .
  - Lee, T., Cai, L., & MacCallum, R. C. (2012). *Power analysis for tests of structural equation models*. In R. H. Hoyle (Ed.). Handbook of structural equation modeling. New York, NY: Guilford Press .
  - Li, L.Y., Chen, G.D., & Yang, S.J., (2013). *Construction of cognitive maps to improve e-book reading and navigation*. Computers & Education, 60(1), 32-39 .
  - Mirtu, E. (2003). *A National Plan for Improving Staff Development*. Retrieved from <http://www.nsd.org/library/nsdc.plan.html>
  - Pentecost, T. C., Langdon, L. S., Asirvatham, M., Robus, H., & Parson, R. (2012). *Graduate Teaching Assistant Training That Fosters Student-Centered Instruction and Professional Development*. Journal of College Science Teaching, 41(6), 68-75.
  - West, S. G., Taylor, A. B., & Wu, W. (2012). *Model fit and model selection in structural equation modeling*. In R. H. Hoyle (Ed.). Handbook of structural equation modeling (pp. 209-231). New York, NY: Guilford Press.

Quarterly Journal of Educational Psychology

Islamic Azad University Tonekabon Branch

Vol. 8, No. 4, winter 2017, No 32

Journal of Educational
Psychology

Relationship teachers' information literacy with effectiveness of intelligent schools

Seyede Maryam Hoseini Largani^{1*}, Jamal Abdolmaleki²

- 1) Faculty member at Institute for Research and Planing in Higher Education
- 2) M.A degree, Faculty of Psychology and Education, Field of educational research, Tehran University, Iran

*Corresponding author: smhlargani@gmail.com

Abstract

The purpose of this study was to investigate the Relationship Teachers' Information Literacy with Effectiveness of Intelligent Schools. The research population of all teachers of Smart schools in district 5 of Tehran is 1109 people. A sample of 285 individuals was selected through simple random sampling from this society. The research method is quantitative, descriptive and from the type of correlation study. The research tool is a questionnaire. A researcher-made questionnaire of 24 information literacy questions and a researcher-made questionnaire on 18 school effectiveness questions were used for collecting data. Cronbach's alpha and confirmatory factor analysis techniques were used to determine the reliability and validity of the tool. Results indicated that the reliability and validity of the tool were desirable. Descriptive (center and dispersion indicators) and inferential (single sample T tests, Pearson correlation coefficient and linear multivariate regression) were used for data analysis, by SPSS software. The results indicate that: The teachers' information literacy has a positive, direct and significant relationship with the effectiveness of the intelligent schools in Tehran's 5th region in the alpha level of 0.05. In addition, teachers' information literacy has a positive, direct and significant effect on the effectiveness of intelligent schools in the fifth district of Tehran in the alpha level of 0.05.

Key words: Teacher information literacy, effectiveness, smart schools.
